Wincenciak, Witold

20-lecie Łomżyńskiego Towarzystwa Naukowego im. Wagów

Zeszyty Naukowe Ostrołęckiego Towarzystwa Naukowego 9, 414-418

1995

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych oraz w kolekcji mazowieckich czasopism regionalnych mazowsze.hist.pl.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

MUZEUM HISTORII POLSKI

WITOLD WINCENCIAK

20-lecie Łomżyńskiego Towarzystwa Naukowego im. Wagów

Łomżyńskie Towarzystwo Naukowe (ŁTN) powstało 25 maja 1975 roku i przyjęło za patrona wielce zasłużoną dla nauki polskiej rodzinę Wagów z Grabowa. Powstało ono dzięki wielkiemu zaangażowaniu dziś już nie żyjącej, ale pozostającej wciąż w żywej pamięci Łomżan Heleny Czernek, długoletniego sekretarza naukowego towarzystwa. W jego komitecie założycielskim były m.in. takie sławy nauki polskiej, jak: Piotr Bańkowski, Witold Doroszewski, Henryk Jabłoński, Julian Krzyżanowski, Stanisław Lorentz, Zdzisław Libera, Ryszard Manteuffel, Bogdan Suchodolski, Henryk Samsonowicz. Z każdym z nich już wcześniej (przed powstaniem Towarzystwa) na różnych płaszczyznach współpracowała Pani Helena. Wszyscy odnosili się z największą życzliwością do idei funkcjonowania Towarzystwa i jego dokonań, a prof. Piotr Bańkowski przekazał w darze Towarzystwu wspaniały gabinet z bogatym księgozbiorem, stylowymi meblami, drogocennymi obrazami.

Obchody 20-lecia Towarzystwa miały miejsce 1 grudnia 1995 roku. W tym to bowiem dniu rozpoczęły się obrady dwudniowej sesji językoznawczej, zorganizowanej przez Łomżyńskie Towarzystwo Naukowe im. Wagów, poświęconej „Polszczyźnie Mazowsza i Podlasia". Pierwsza część obrad na temat 20-lecia ŁTN im. Wagów, miała charakter szczególnie uroczysty. Wzięli w niej udział przedstawiciele władz wojewódzkich i miejskich, osoby zasłużone dla Towarzystwa, z pierwszym prezesem Zarządu Towarzystwa Prof. dr hab. Józefem Babiczem z Instytutu Historii Nauki, Oświaty i Techniki PAN, profesorowie wyższych uczelni, działacze kultury. Na dokonania i dorobek Towarzystwa zwrócił uwagę w swym wystąpieniu aktualny prezes zarządu prof. dr hab. Michał Gnatowski z Filii Uniwersytetu Warszawskiego w Białymstoku. Wykład okolicznościowy „Własna ziemia, własny kraj, własna Europa, czyli o różnych formach patriotyzmu" wygłosił prof. dr hab. Henryk Samsonowicz z Uniwersytetu

Warszawskiego. Uroczystościom towarzyszyła staranna oprawa plastyczna, kiermasz książek i wystawa dorobku naukowego Towarzystwa. Zebrani mogli się zapoznać z wydanymi materiałami na tę okoliczność, w tym również z informatorem o Łomżyńskim Towarzystwie Naukowym im. Wagów.

W prezentowanych materiałach wyraźnie dostrzec można, iż Towarzystwo spełnia ważną rolę w życiu naukowym i kulturalnym województwa, zwłaszcza że w Łomży nie ma znaczącego środowiska akademickiego. Istnieje tylko Wyższe Seminarium Duchowne, a przez kilka lat funkcjonował Oddział Zamiejscowy Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Olsztynie, który rozwiązano we wrześniu 1994 roku. Kierunki działania sprowadzają się do trzech płaszczyzn: naukowej, wydawniczej i popularyzacyjnej. Działalność programowa realizowana jest w kilku sekcjach: historycznej, językoznawczej, literackiej, weterynaryjnej i przyrodniczej.

1. Działalność naukowa

W przedsięwzięciach badawczych główna uwaga koncentruje się na historii regionu. Do ciekawszych form pracy kontynuowanej od początku powstania Towarzystwa aż po dzień dziesiejszy należą: seminaria doktoranckie, sesje naukowe i popularnonaukowe, badania językoznawcze, socjologiczne, przyrodnicze, weterynaryjne, historia zasłużonych łomżan, miast regionu oraz szkolnictwa i oświaty.

● Seminaria doktoranckie

Ta forma zapoczątkowana była jeszcze przed powstaniem ŁTN. Seminaria prowadzone były w zakresie następujących dyscyplin: językoznawstwa (prof. Mieczysław Szymczak), historii (prof. Juliusz Łukasiewicz, prof. Michał Gnatowski, prof. Adam Dobroński), prawa (prof. Witold Wołodkiewicz), psychologii (doc. Leon Niebrzydowski), pedagogiki (doc. Marian Grochociński), rolnictwa (prof. Florian Maniecki), weterynarii (prof. Kazimierz Grodzki).

W wyniku prowadzonych w ŁTN zajęć seminaryjnych napisano i obroniono ponad 20 prac doktorskich, w tym 13 w zakresie weterynarii, 5 z historii, 2 z językoznawstwa, 2 z psychologii, jedną z rolnict-

wa oraz trzy prace habilitacyjne (po jednej z weterynarii, geomorfologii i językoznawstwa

● Sesje naukowe i popularnonaukowe

Sesje organizowane są we współpracy z różnymi ośrodkami naukowymi w kraju. Dotychczas zorganizowano ponad 40 sesji o tematyce: historycznej (np. 200 rocznica Konstytucji 3 maja), językoznawczej (coroczne sesje pt. „Polszczyzna Mazowsza i Podlasia"), przyrodniczej („Przyrodnicze podstawy powołania Parku Krajoznawczego Przełomowej Doliny Narwii"), weterynaryjnej („Mleko specjalnej jakości. Gospodarstwa ekologiczne"), poświęcone szczególnie zasłużonym badaczom Ziemi Łomżyńskiej: Stanisławowi Antoniemu Szczuce, Rajmundowi Rembielińskiemu, Jakubowi Wadze, Zygmuntowi Glogerowi, Bohdanowi Winiarskiemu, Adamowi Chętnikowi.

● Badania naukowe

– opracowania badawczo-biograficzne zasłużonych łomżan: rodziny Wagów, Adama Chętnika, Piotra Bańkowskiego, Stanisława Michałowskiego itp;

– opracowania badawczo-monograficzne najstarszych miast Mazowsza i Podlasia: Wizny, Jedwabnego, Szczuczyna, Stawisk, Łomży, Zambrowa, Kolna, Wysokiego Mazowieckiego

– językoznawcze poświęcone badaniom gwary i kultury kurpiowskiej,

– historyczne (radziecka polityka okupacyjna, historia szkolnictwa i oświaty regionu

– przyrodnicze i ekologiczne (rozpoznawanie hydrologiczne doliny Narwi, fizjograficzne aspekty ziem regionu łomżyńskiego).

Badania w zakresie powyższej problematyki były prowadzone przeważnie społecznie przez członków Towarzystwa lub przy niewielkim dofinansowaniu przez Komitet Badań Naukowych i Urząd Wojewódzki w Łomży.

2. Działalność wydawnicza

W latach 1978 – 1995 wydano ponad 40 publikacji, przeważnie o charakterze regionalnym. Od 1989 roku ukazują się w wydawnictwie ciągłym „Studia Łomżyńskie". Wydano pięć tomów, a szósty ukaże się w pierwszym półroczu 1996 roku. Z serii monografii najstarszych miast regionu wydano opracowania o Kolnie, Łomży i Zambrowie. Prezentowano również sylwetki zasłużonych łomżan. Są to wyniki

wcześniej prowadzonych badań. Do tej pory ukazały się publikacje poświęcone: Stanisławowi Antoniemu Szczuce, Rajmundowi Rembielińskiemu, rodzinie Wagów, Adamowi Chętnikowi, Piotrowi Bańkowskiemu, Stanisławowi Michałowskiemu. Pozostałe wydawnictwa są prezentacją materiałów z sesji naukowych oraz wyników badań.

3. Działalność bibliotek

Księgozbiór biblioteki naukowej ŁTN im. Wagów liczy 13 tys. woluminów, w tym 1900 woluminów to księgozbiór ofiarowany Towarzystwu na mocy testamentu przez prof. Piotra Bańkowskiego, wieloletniego redaktora czasopisma „Archeion".

Biblioteka i czytelnia usytuowane są w trzech pomieszczeniach o powierzchni 85 m kw. w budynku administrowanym przez Nauczycielskie Kolegium Języków Obcych w Łomży.

W zbiorach biblioteki 30 procent stanowią starodruki oraz wydawnictwa z XIX i początku XX wieku. Bogaty jest również zbiór wydawnictw encyklopedyczno-słownikowych od XIX w. po współczesne. Około 15 procent księgozbioru to książki i czasopisma zawierające informacje na temat Ziemi Łomżyńskiej i Kurpiowszczyzny. Jest to najbogatszy tego typu księgozbiór na terenie woj. łomżyńskiego i dlatego też bardzo zależy Towarzystwu na prowadzeniu właściwej polityki poprzez zakupy antykwaryczne, wymianę bezpłatną pomiędzy wydawnictwami, dary oraz bieżące zakupy nowości wydawniczych. Do niedawna gromadzone były głównie wydawnictwa regionalne i encyklopedyczno-słownikowe oraz piśmiennictwo z zakresu nauk humanistycznych. Obecnie w związku z rosnącym zainteresowaniem ochroną przyrody, ekologią, nauką języków obcych, rozpoczęto gromadzenie publikacji również w tym zakresie.

Biblioteka Towarzystwa służy czytelnikom nie tylko z Łomży, lecz całemu województwu, osobom studiującym, prowadzącym badania i piszącym o regionie łomżyńskim. Jest czynna we wszystkie dni robocze w godz. 9 – 15 (w ciągu dwóch dni – wtorek i w czwartek – pełniony jest dyżur do godz. 18). W 1994 roku udzielono informacji różnym osobom (uczniowie, studenci, rozpoczynający badania), wypożyczono 1150 książek, 163 czasopisma oraz 85 innych opracowań. Starano się eksponować najciekawsze wydawnictwa na okoliczościowych wystawach oraz poprzez uczestnictwo w dziesięciu

kiermaszach nowości wydawniczych we własnym regionie oraz w Ostrołęce, Białymstoku, Białowieży i Warszawie. Biblioteka spełnia ważną rolę w całokształcie funkcjonowania Towarzystwa.

4. Upowszechnianie nauki

Poza działalnością naukową, wydawniczą i biblioteczną Towarzystwo prowadzi szeroką działalność popularyzacyjną wiedzę i naukę. Prowadzona jest ona w różnych formach. Są to spotkania członków ŁTN im. Wagów ze społeczeństwem i młodzieżą poprzez organizowane seminaria, spotkania ludzi nauki z nauczycielami i młodzieżą szkół średnich, coroczne wakacyjne obozy językoznawcze z udziałem młodzieży szkół ponadpodstawowych województwa łomżyńskiego, jak i młodzieży z zagranicy, studentami i kadrą naukową sąsiednich uczelni (Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Olsztynie, Kolegium Nauczycielskiego w Ostrołęce, Uniwersytetu Warszawskiego i Filii Uniwersytetu Warszawskiego w Białymstoku), praktyki studentów Uniwersytetu Warszawskiego w zakresie badań przyrodniczych.

Towarzystwo utrzymuje też stałą współpracę z innymi towarzystwami naukowymi o podobnym charakterze działania, placówkami kulturalnymi i oświatowymi regionu. Od niedawna zapoczątkowano współpracę z towarzystwami zagranicznymi (USA, Anglii, Litwy), która przejawia się w wymianie wydawnictw oraz różnego rodzaju spotkaniach.